

3. Потемкина О. Вишеградская группа и “гибкая солидарность” // Современная Европа. — 2016. — 6 (72). — С. 43-52.
4. Четверикова А.В. Положение стран Вишеградской группы в условиях обострения миграционного кризиса в ЕС // Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право. — 2017. — 10 (4). — С. 130-143.

СУШКО АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат історичних наук, доцент

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА МЕНТАЛЬНІСТЬ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ

В сучасних умовах глобалізації та інформатизації динамізм процесів України призводить до суттєвих трансформаційних змін. На даному етапі наукове осмислення культурно-ментальних і духовних цінностей соціуму належить до актуальних і перспективних проблем соціально-політичних наук. Цілісне пізнання взаємодії ментальності та політичної культури важливе при застосуванні міждисциплінарних методів дослідження та системного підходів. Різні аспекти проблеми висвітлені в працях Л. Губернського, М. Михайличенка, М. Поповича, М. Юрія, В. Шейка, Я. Калакури та ін. В ряді праць на новому теоретичному розумінні взаємодії ментальності з культурою розглянуто діалектику соціокультурного розвитку. Українську ментальність більшість авторів розглядає як органічну частину глобального процесу. Слід погодитись і з ключовим принципом цивілізаційного пізнання пріоритетом особи та її духовного світу над матеріальними цінностями.

Серед напрямків дослідження ментальності в тому числі і в української найбільш близький до зазначеної теми є етнокультурологічний. Він представлений працями з етнокультурології, історіософії. А головне місце у них відводиться аналізу етнокультурних особливостей української ментальності, осягненню взаємозв'язків між явищами культури, традиціями, які формують особливий світ ментальності. Слід підкреслити, що цей напрямок тісно пов'язаний з розвитком політичної науки. Це дозволяє більш глибоко з'ясувати особливості взаємозв'язку ментальності і політичної культури, зрозуміти і необхідність подальшого дослідження, так як не всі елементи ментальності, які виявляються в національній культурі і особливо духовності розкриті всебічно. Так, досить актуальним є аналіз суспільства яке потрапило в ситуацію радикальних змін, зокрема пошуку відповідних норм і цінностей політичного життя його соціокультурним потребам. Система політичної культури під впливом змін може руйнуватись тим самими забезпе-

чуючи появу нової структури значень і цінностей. При цьому в процесі адаптації до нового змінюється лише тип конфігурації але самі елементи політичної культури залишаються константними. Інновації політичної культури можуть втілюватися в політичне життя, якщо вписується менталітет даної спільноти та діяти на основі вже наявного політичного досвіду.

Щодо сутності українського менталітету продовжуються досить гості наукові дискусії. З точки зору автора найбільш обґрунтованим є трактування його, як глибинної і відносно усталеної сукупності найбільш характерних спільних рис колективної та індивідуальної свідомості українців, що визначають національний характер, традиції, суспільну психологію, вироблені культурно-духовні цінності і власний образ світу [1].

Слід відмітити і інноваційний характер праць, в яких менталітет українського народу розглядається в контексті цивілізаційного виміру культури України. В сучасних умовах розробка проблем ментальності, як вияву культурно-історичної самобутності історичної нації набуває особливої актуальності, оскільки менталітет відіграє все більшу роль в політичних процесах.

І зарубіжні, і вітчизняні дослідники підкреслюють різницю понять «менталітет» і «ментальність», яка є проявом першого через діяльність суб'єкта, а її одиницею виміру стає концепт відповідної культури і саме в культурі народжуються нові ідеї. Історія ментальності розглядається, як сегмент соціокультурної історії перш за все безпосередньо через головного суб'єкта історичного минулого — людину. Зміни в сіті змінюють і ментальні основи культури. Цей процес відбувається в ході зміни поколінь, коли у наступних з'являються установки і цінності відмінні від попередніх. Із цих змін народжуються інновації, що мають якісно нових характер, а головним фактором, що програмує необхідність таких трансформацій виступає модернізація.

Застосування категорій ментальності дозволяє більш перспективно показати поведінку і діяльність індивідів та соціальних груп, яка визначена, як політичними, так і культурними факторами, зокрема в Україні політика повністю не виділилась чітко в спеціалізовану галузь соціальної зайнятості, а влада і власність багато в чому сумішені, як в архаїчних системах. В наш час зрощення влади з власністю оформилася вкладом в управління, проти чого було декілька революційних виступів. На жаль, специфіка ментальності нашого народу, що склалася не дозволяє своєчасно провести масштабні реформи. Все це ускладнює процес модернізації всіх сфер буття української нації. Слід зрозуміти, що трансформація суспільства враховуючи менталітет основної частини населення, буде процесом болісним і довготривалим. Практика вітчизняної політичної історії свідчить, що народ в критичні моменти часто не йшов на діалог з власною державою, а коли зовнішні геополітичні умови ставали критичними, змушений погоджуватись на

чужу і як правило більш жорстоку державність. Причини на думку деяких дослідників, в константі соціального буття – Україна часто не вирішує своїх наболілих питань (або не знаходить ефективних рішень), а переживає їх. Так, в сфері демократії почали реалізацію російського варіанту керованої демократії, що в перспективі лише поглибило кризу і призвело до глибокого конфлікту [2, с. 74]

Досить перспективною є і дослідження співвідношення ментальності та її квінтесенції-духовності. Однією з фундаментальних засад, що характеризує українську ментальність, забезпечує її цілісність є релігійна складова, тісно пов'язана зі справжніми християнськими цінностями. Вони справляють смислороджущий вплив на культуру а відтак і на ментальність. Найбільш активно вивчення цього аспекту нашої духовності було зроблено в працях науковців української діаспори.

Таким чином, одним із найбільш перспективних підходів щодо дослідження особливостей політичного життя України є вивчення ментальності, яка проявляється перш за все через призму культурної традиції і стала базовим носієм сутнісних характеристик кожної конкретної цивілізації, в тому числі і української.

В науковому дискурсі домінує концепція, що сучасний український соціум змінює основні характеристики, а політичне життя України – це стан радикальних і масштабних суспільних трансформацій. Розпочато конструювання нової політичної і ментальної реальності, в центрі якої має бути особистість.

Список використаної літератури:

1. Попович М.В. Українська національна ментальність // Проблеми теорії ментальності. К., наукова думка, 2006, с. 232-240.
2. Калакура Я.С. та ін. Ментальний вимір української цивілізації. К., Генеза, 2007.

ПЕХНИК АЛЕВТИНА ВАЛЕНТИНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент

ТЕОРІЯ ІНСТИТУТІВ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН ДУГЛАСА НОРТА В РАМКАХ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Наприкінці ХХ століття американський вчений Дуглас Норт провів дослідження щодо ролі та принципів функціонування інститутів. На мою думку, підїзд, який було застосовано дослідником можна застосовувати в рамках дослідження політичних процесів, зокрема, в Україні.